

AkçansaPort ve AkçansaPort müşterileri açısından uluslararası ticari yaptırımlar

1. Uluslararası ticari yaptırımlar nedir?

"Uluslararası ticari yaptırımlar", "ekonomik yaptırımlar" veya "ambargolar" terimleri, çoğunlukla dış politika, ulusal güvenlik ve/veya insan hakları hedefleri doğrultusunda uygulanan kısıtlamaları ve kuralları ifade etmektedir. Uluslararası ticari yaptırımlar, genel olarak yaptırım uygulanan ülke veya kişileri, uluslararası hukukun temel ilkelerine aykırı davranmaktan caydırma veya yaptırım uygulayan devlet veya kurumların temel çıkarlarını veya güvenliğini ihlal eden davranışları cezalandırma amaçlarına hizmet etmektedir.

Uluslararası ticari yaptırımlar, yaptırım uygulanan ülke veya kurumlarca belirlenen kişilerin malvarlıklarının dondurulması, bu kişilerle herhangi bir ticari işleme girilmesinin yasaklanması, belirli ülke veya bölgelere yönelik geniş ithalat ve ihracat kısıtlamaları veya belirli sektörleri veya ürünleri hedef alan kısıtlamalar biçiminde görülebilmektedir. Uygulanacak yaptırımın türü, yaptırım uygulayan ülke veya kurumun inisiyatifinde olup farklılık gösterebilmektedir.

Aşağıda uluslararası ticari yaptırımları etkin bir biçimde uygulayan Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD), Birleşik Krallık'ın ve Avrupa Birliği'nin (AB) uyguladığı yaptırımlar hakkında bilgileri dikkatinize sunarız.

Yaptırımların, konjonktürel şartlara göre değişiklik gösterebileceğini, bu nedenle yaptırımlar ile uyumlu davranmak ile yükümlü olanların yaptırım kurallarını yakından takip etmeleri gerektiğini hatırlatmak isteriz.

1.1 ABD

ABD'nin uyguladığı yaptırımlar, bir coğrafik alan ile tüm ilişkileri içine alan kapsamlı yaptırımlar olabileceği gibi, kişilere, ürünlere veya belirli sektörlerle yönelik kapsamı daha dar kısıtlamalar şeklinde de vücut bulabilir.

ABD yaptırımları yargı yetkisinin (bağlantı/ilişki, nexus) bulunması halinde uygulanmaktadır. ABD yargı yetkisi kural olarak işlemde (i) ABD kişisinin, (ii) ABD ürününün, (iii) ABD topraklarının veya (iv) ABD dolarının varlığı halinde kurulmaktadır. ABD kişisinin tanımı uygulanan her bir yaptırım programına göre değişmekle birlikte genellikle aşağıdakileri kapsamaktadır:

- ABD dışında bulunsalar veya ABD dışı bir kuruluş tarafından istihdam edilseler dahi tüm ABD vatandaşları ve ABD'de yasal olarak daimi ikamet edenler (yeşil kart sahipleri),
- ABD'de kurulu tüm kuruluşlar ve bunların ABD dışındaki şubeleri (ABD'li bir kişinin nihai olarak %50 veya daha fazlasına sahip olduğu veya ABD'li bir kişi tarafından başka bir şekilde kontrol edilen ABD dışındaki herhangi bir kuruluş da uygulanan yaptırım kuralına bağlı olarak ABD'li kişiler olarak kabul edilebilir.),
- Vatandaşlığına bakılmaksızın ABD'de bulunan tüm kişi ve kuruluşlar.

Tamlık adına ABD yaptırımları söz konusu olduğunda yargı yetkisi kurulmayan hallerde (yani nexus kurulamayan hallerde) dahi ABD yaptırımları uygulanabilmektedir. Örnek olarak ABD yasaklılar listesinde bulunan kişilerle önemli mahiyette işlemler yapanlara, bu tür işlemlere aracılık edenlere, kolaylaştırıcılara veya bu kişilere fon sağlayanlara yaptırımlar uygulanabilir. Bu tür durumların ABD yasaklılar listesine eklenmek, ABD ile ilişkilerin kesilmesi, küresel finans sisteminden kopma ve itibar sorunları gibi ağır sonuçları olabilmektedir.

Özellikle Rusya yaptırımları ile beraber çok sayıda geminin, gemilerin sahiplerinin, işletmecilerinin de yasaklılar listesine eklendiği göz önüne alınarak ABD yaptırımlarına uyumlu davranabilmek adına yaptırım listelerinde yer alan kişiler ile liman hizmetleri, sigortacılık hizmetleri sağlamak da dâhil ticari işlemlerden kaçınılması gerekmektedir. Ayrıca, yükün niteliği ve taşındığı yer dahil fakat bunlarla sınırlı olmayacak şekilde ABD tarafından yasaklanmış bir işlemin gerçekleştirilmesi sırasında işleme liman hizmetleri sağlamak başta

olmak üzere önemli bir biçimde katkıda bulunulması da somut olayın özelliklerine göre ABD yaptırımlarının ihlalini teşkil edebilir.

ABD yaptırımları hakkında daha detaylı bilgi almak için [burayı](#) ziyaret edebilirsiniz.

1.2 Birleşik Krallık

Birleşik Krallık tarafından uygulanan yaptırımlar, silah ambargoları, ticari yaptırımlar ve diğer ticari kısıtlamalar, belirli taraflarla ilişkileri yasaklayan mali yaptırımlar (malvarlıkların dondurulması da dahil olmak üzere) ve seyahat yasakları olarak bilinen göçmenlik yaptırımları dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere çeşitlilik göstermektedir.

Örneğin, Rusya yaptırımları kapsamında Birleşik Krallık Rusya bayraklı, Rusya'da sicile kayıtlı, yasaklıklar listesinde olan ve yasaklılar listesinde yer alan kişilerin sahip olduğu, kontrol ettiği veya işlettiği gemilerin Birleşik Krallık limanlarına girişini yasaklamıştır.

Birleşik Krallık yaptırımlarının uygulanabilmesi için söz konusu kişi veya işlemi Birleşik Krallık yargı yetkisine bağlayan bir unsur (bağlantı/ilişki, nexus) bulunmalıdır. Bu kapsamda, Birleşik Krallık yaptırımları kural olarak aşağıdaki kişilere ve durumlara uygulanır:

- Birleşik Krallık dışındaki şubeleri de dahil olmak üzere Birleşik Krallık'ta yerleşik kuruluşlar,
- Nerede bulunurlarsa bulunsunlar Birleşik Krallık vatandaşları,
- Birleşik Krallık'ta faaliyet yürüten tüm kişi veya kuruluşlar.

Finansal Yaptırımlar Uygulama Ofisi'nin (Office of Financial Sanctions Implementation, OFSI) Birleşik Krallık ile yargı yetkisinin kurulmasına ilişkin genel olarak geniş yorumlama politikası izlediğinin de altını çizmek gerekir.

Birleşik Krallık yaptırımları hakkında daha detaylı bilgi almak için [burayı](#) ziyaret edebilirsiniz.

1.3 AB

AB yaptırımları, AB'nin ortak dış politika hedefleri doğrultusunda uygulanmaktadır. AB yaptırımları malvarlıklarının dondurulması, seyahat kısıtlamaları, doğrudan veya dolaylı ihracat-ithalat yasakları, belirli işlemlerin yasaklanması şeklinde olabileceği gibi belirli ülkelere (örnek olarak Rusya Federasyonu, İran İslam Cumhuriyeti veya Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti) özel olarak uygulanan yaptırım rejimi uygulamaları şeklinde de olabilmektedir.

Yaptırım uygulanan gerçek ve tüzel kişiler, yasaklanan işlemler ve yasakların kapsamı AB tarafından kabul edilen her bir yaptırım paketinde belirtilmektedir. Bu bağlamda AB yaptırımlarına örnek vermek gerekirse, Rusya yaptırımları kapsamında, Rusya bayraklı veya Rusya'da sicile kayıtlı gemilerin AB limanlarına girişi yasaklanmakta ve belirli yaptırım kurallarını ihlal ettiğine ilişkin nesnel şüphe bulunan hallerde gemilerin AB limanlarına girişi engellenmektedir.

Yaptırımların ve ihlalleri halinde cezaların uygulanmasından ise her bir üye ülke kendi iç hukukunda yetkili ve sorumludur.

AB yaptırımlarının uygulanabilmesi için söz konusu kişi veya işlemi AB yargı yetkisine bağlayan herhangi bir unsurun (bağlantı/ilişki, nexus) olması gerekmektedir. Bu kapsamda, AB yaptırımları kural olarak aşağıdakiler kişilere ve durumlara uygulanır:

- AB'ye üye bir devletin kuralları uyarınca kurulmuş şirketler,
- AB vatandaşları,

- AB'de kurulu olup olmamasına bakılmaksızın işlerinin bir kısmını veya tamamını AB'de gerçekleştiren gerçek ve tüzel kişiler,
- AB sınırlarının içerisinde gerçekleşen olaylar/işlemler,
- AB yargı çevresi içerisinde hava veya su taşıtı içerisinde gerçekleşen işlemler.

AB yaptırımları hakkında daha detaylı bilgi almak için [burayı](#) ziyaret edebilirsiniz.

2. Uluslararası ticari yaptırımlar AkçansaPort ve müşterileri için neden önemli?

Uluslararası ticari yaptırımlar, geniş uygulama alanları nedeni ile ilk bakışta yaptırımlara tabi gözükmeyen, yaptırım uygulayan ülkelerin yargı alanında olmayan gerçek ve tüzel kişileri de etkileyebilmektedir.

Kompleks hissedarlık yapıları, çok taraflı ticari işlemler, yaptırımlara uyuma ilişkin alınan taahhütler ve gerek hissedarlık yapısının içinde gerek yönetim kurullarında ABD, Birleşik Krallık ve AB vatandaşlarının bulunması, AkçansaPort gibi liman işletmelerini ve müşterilerini yaptırım kurallarının kapsamına dahil edebilmektedir.

Bu kapsamda liman işletmeleri yalnızca kendi faaliyetleri nedeniyle değil, aynı zamanda iş yaptıkları kişilerin faaliyetleri nedeniyle de yaptırımları ihlal etme riskine maruz kalabilir. Söz gelimi, yaptırım listelerine alınmış kişiler ile ticari ilişkilere girmek yasaklandığından, AkçansaPort'un yaptırım listelerinde bulunan bir gerçek veya tüzel kişiye liman hizmetleri sunması, sunduğu hizmetin karşılığında para alması yaptırım kurallarını ihlal etmesine ve kendisinin de yaptırım listelerine alınmasına neden olabilir.

Yaptırımlara konu olan veya yaptırım uygulanan taraflar ile işlem yapmak, ilgili yaptırım kuralına göre ağır para cezaları, hapis cezaları, yaptırım listelerine eklenmek gibi sonuçları beraberinde getirmektedir. Detaylı bilgi için bu yazının [4. Bölümü'nü](#) inceleyebilirsiniz.

3. Yaptırım durum tespiti ve tarama

AkçansaPort'un ve müşterilerinin, kendilerine ve söz konusu işleme uygulanacak yaptırım rejimlerini dikkatlice analiz etmeleri gerekmektedir. Söz gelimi, kendisi doğrudan bir AB kişisi olmasa bile bir AkçansaPort müşterisi, işleme dahil olan sigorta şirketleri, taşıma şirketleri gibi üçüncü kişiler nedeni ile yaptırımların kapsamına girebilir.

AkçansaPort'un ve müşterilerinin, işlemlerinde yaptırımlara aykırılık riskini asgari düzeye indirebilmek için işlemlerin karşı tarafına yaptırım düzenlemelerine odaklı bir durum tespit çalışması (sanctions due diligence) yürütmeleri ve işleme dahil kişileri yaptırım listelerinde (screening) taramaları önerilmektedir.

3.1 Yaptırım durum tespiti

Yaptırım durum tespitinin sağlıklı ve tam olarak yerine getirilebilmesi amacıyla yaptırım durum tespitine odaklı sorular sorulması ve bilgi toplanması gerekmektedir. Bu bağlamda, AkçansaPort ve müşterileri, kendilerine uygulandığı ölçüde, her bir işlemde (aşağıdaki sorular örnek olmak üzere) yaptırımlara odaklanmış soruların cevaplarını göz önüne alarak işlemin yaptırımlar açısından teşkil edebileceği riskleri tespit edebilmek adına bir hazırlık çalışması yapabilirler. Bu çalışmada temel olarak Q88 formunda belirtilen bilgilerden faydalanılabilir.

- Geminin bayrağını taşıdığı ülke, ABD, Birleşik Krallık, AB ve Türkiye tarafından yaptırım uygulanan bir ülke mi?
- Gemi, geminin sahibi, geminin işletmecisi, kiralayıcısı ABD, Birleşik Krallık, AB ve Türkiye tarafından yaptırım listelerine eklenmiş mi¹?

¹ Burada ilgili kişilerin yaptırım listelerinde olup olmadığını tespit ederken önemli olan nihai faydalanıcıya (UBO) ulaşana kadar arada bulunan tüm gerçek ve tüzel kişilerin hepsini tek tek screen edilmesidir.

- Yükün satıcısı, alıcısı, geminin sigortasını üstlenen veya diğer ikincil hizmetleri sunan gerçek ve tüzel kişiler ABD, Birleşik Krallık, AB ve Türkiye tarafından yaptırım listelerine eklenmiş mi?
- Gemide taşınan yük, ABD, Birleşik Krallık, AB ve Türkiye tarafından yaptırım veya ihracat kontrollerine tabi ürünlerden mi?
- Gemideki yükün kullanım amacı nedir? (ürünün sivil veya askeri amaçla kullanılması veya kullanıma elverişli olması, ürün üzerindeki yaptırım düzenlemelerini etkileyebilmektedir.)
- Geminin AkçansaPort'a gelmeden önce uğradığı limanlar nerelerdir?
- Geminin AkçansaPort'a geldikten sonra uğrayacağı limanlar nerelerdir?
- Yükün boşaltılacağı liman neresidir²?
- Gemideki yüke ilişkin işlemlerde kullanılan finans kuruluşları hangileridir ve bu finans kuruluşları hangi ülkelerde kuruludur?
- Gemideki yükün nihai kullanıcısı kim veya kimlerdir?

3.2 Yaptırım listelerinde tarama (screening)

Yaptırım listelerinde bulunan kişiler ile işlemler gerçekleştirmek ABD, Birleşik Krallık ve AB tarafından tek başına bir yaptırım ihlali kabul edilebilmektedir. Bu nedenle AkçansaPort ve müşterileri için işlemlere taraf olan kişileri yaptırım listelerinde taramak yaptırımlarla uyum nezdinde önem taşımaktadır.

Bu kapsamda, AkçansaPort'un ve müşterilerinin aşağıdaki kişiler dahil ancak bunlarla sınırlı kalmamak şartıyla işlem yapacağı üçüncü kişileri yaptırım listelerinde taraması gerekmektedir.

- Gemiler,
- Gemilerin hissedarları ve gerçek faydalanıcıları,
- Gemiye donatan, kiralayan, çartereri, işletmecisi gerçek veya tüzel kişiler, (tüzel kişi olmaları halinde tüzel kişinin hissedarları ve gerçek faydalanıcıları),
- Gemilerin taşıyan ve taşıyan olan gerçek veya tüzel kişiler (tüzel kişi olmaları halinde tüzel kişinin hissedarları ve gerçek faydalanıcıları),
- Gemide bulunan yükün göndericisi ve alıcısı olan gerçek veya tüzel kişiler (tüzel kişi olmaları halinde tüzel kişinin hissedarları ve gerçek faydalanıcıları),
- Sigorta ve diğer ikincil hizmetlere dahil olan gerçek veya tüzel kişiler, (tüzel kişi olmaları halinde tüzel kişinin hissedarları ve gerçek faydalanıcıları).

(a) Taramanın gerçekleştirilmesi

Yaptırım listelerinin değişkenliği, karmaşık hissedarlık yapıları, birtakım bilgi ve belgelere ulaşmakta yaşanabilecek zorluklar nedeni ile biz yaptırım listelerinde tarama faaliyetlerinin profesyonel hizmet sağlayıcıları aracılığı ile veri tabanları üzerinden gerçekleştirilmesini öneririz. Bununla beraber, ilgili yaptırım listelerinde manuel arama gerçekleştirmek için;

- ABD yaptırımları kapsamında tutulan listelere [buradan](#) ulaşabilirsiniz.
- Birleşik Krallık yaptırımları kapsamında tutulan listelere [buradan](#) ulaşabilirsiniz.
- AB yaptırımları kapsamında tutulan listelere [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

² Yük AkçansaPort'ta boşaltılmayacaksa ancak yine de gemiye ek hizmetler verilecekse bu durumda da geminin yükünün nerede boşaltılacağı sorulmalıdır.

Tamlık adına yasaklı kişilere uygulanan yaptırımlar, yasaklı kişilerin (i) ABD kuralları çerçevesinde %50 ve %50'den fazla, AB ve Birleşik Krallık kuralları çerçevesinde %50'den fazla hissesine sahip olduğu veya (ii) yasaklı kişiler tarafından kontrol edilen taraflar için de geçerlidir. Bu bağlamda ABD ve AB kuralları uyarınca payların %50'sinin dolaylı veya doğrudan, tek başına veya birkaç payın birleşmesi ile yasaklı kişi veya kişilere ait olduğu kuruluşlar da yasaklı kabul edilir. Birleşik Krallık kuralları uyarınca ise tek bir yasaklı pay sahibinin ilgili tüzel kişide %50'den fazla payı olması durumunda ilgili tüzel kişi yasaklı kabul edilir³.

(b) Taramanın sıklığı

Her yeni gerçek ve tüzel kişiyle işlem gerçekleştirilmeden önce bu kişilerin kapsamlı biçimde (yani hissedarları ve gerçek faydalanıcılarını da içerecek şekilde) yaptırım listelerinde taratılması önem arz etmektedir.

Düzenli iş ilişkisi kurulan kişilerin kişi, ülke veya işlem riski gözetilerek risk ile orantılı olarak düzenli aralıklarla tekrardan taratılmasının yaptırım kuralları ile uyum açısından faydalı olacağını belirtmek isteriz. Ayrıca tarama gerçekleştirilen üçüncü kişinin hissedarlık yapısı değiştiğinde veya ilgili üçüncü kişi hakkında mevcut riski yükselten bilgi edinildiğinde taramanın tekrarlanması öneririz.

3.3 Kırmızı bayrak teşkil eden durumlar

Kırmızı bayrak teşkil eden durumlar; AkçansaPort'un veya müşterilerinin, ilişkiye girdikleri gerçek ve tüzel kişilerin davranışlarındaki ticari hayatın olağan akışına aykırılıklar, bu aykırılıkları gizleme çabası veya şüphe uyandıran diğer davranışlar anlamına gelmektedir. Bu tür durumlar yaptırımları dolanma amacına hizmet edebilmektedir. AkçansaPort başta olmak üzere liman işletmelerinin ve müşterilerinin dikkatle incelemesi gereken bazı kırmızı bayrakları aşağıda örnekledik. Buna karşılık, şüphe çekebilecek durumların aşağıda sıralananlar ile sınırlı olmadığını ve yaptırım kurallarına göre, bunların etrafından dolanma gayretinin her bir somut olay için değişiklik gösterebileceğini hatırlatmak isteriz.

- Geminin, kaybolmasını meşru gösterecek bir kesinti veya güvenlik zafiyeti olmaksızın Otomatik Tanımlama Sistemi (OTS)'den kaybolması,
- Geminin, sık sık bayrak değiştirmesi veya resmi olarak bayrağından çıktığı ülkenin bayrağını kullanmaya devam ettiğinin tespit edilmesi,
- Geminin kimliğini ortaya koyan ismini ve IMO numarasını gösteren gemi üstündeki bölümlerinin boyanmış, tahribata uğramış veya kapatılmış olması,
- Nakliye ve yan maliyetlerin (örneğin navlun, gümrük, sigorta) şişirilmesi veya bu tür maliyetlerin bir araya getirilmesi,
- Nakliye belgeleri, bayrağı gösterir belge, yükün menşei şahadetnamesi, yükün yükleniş ve varış noktasına ilişkin kayıtlar, sigorta bedelleri, ilgili sertifikalar, son uğrak limanları gösteren ve benzeri belgelerde kaybolma, sahte evrak şüphesi veya evrakın açıklanamaz biçimde hasar görmesi,
- Yüklerin sık sık ve makul olarak açıklanması mümkün olmayan sebeplerle gemiden gemiye transferleri,
- İşleme dahil kişilerin hissedarlık yapılarının karmaşık olması, paravan şüphesi uyandıran şirketlerin bulunması, hissedarlık yapısının çok hızlı değişmesi.

4. Yaptırımlara uymamanın olası sonuçları

Yaptırım kurallarına uyulmamasının sonuçları, yaptırım uygulayan ülke, kuruma ve ilgili yaptırım kuralına göre değişiklik gösterebilmektedir. İlgili otoriteler tarafından uygulanan başlıca cezalar, hapis cezaları, malvarlığının

³ Örneğin, X şirketinin pay sahipleri A (%20 paya sahip), B (%40 paya sahip) ve C'dir (%40 paya sahip). A ve B AB, ABD ve Birleşik Krallık tarafından yasaklandığı senaryoda X şirketi ABD ve AB kuralları çerçevesinde yasaklı kabul edilirken, Birleşik Krallık kuralları çerçevesinde yasaklı kabul edilmez.

dondurulması, finansal sisteme erişimin yasaklanması, yasaklılar listelerine eklenmek, seyahat kısıtlamaları, belirli izin ve ruhsatların iptal edilmesi ve para cezaları şeklinde olabilir.

Örnek olması adına aşağıda ABD, Birleşik Krallık ve AB'nin uyguladığı bazı cezaları dikkatinize sunarız.

ABD'nin uyguladığı yaptırımlar kapsamında

- 350.000\$'e kadar adli para cezası veya söz konusu işlemin iki katına kadar adli para cezası (kasıt aranmamaktadır) verilebilir. Bu tutarlar her yıl enflasyona göre yeniden değerlendirilir.
- Yaptırımların ihlali sebebiyle mahkumiyet halinde 1.000.000\$a kadar para cezası (gerçek ve tüzel kişiler için) ve/veya gerçek kişiler için 20 yıla kadar hapis cezası uygulanabilmektedir.

Birleşik Krallık'ın uyguladığı cezai yaptırımlar kapsamında 7 yıla kadar hapis veya sınırsız oranda para cezası ve hukuki sorumluluk kapsamında ise söz konusu yasaklı işlemin değerinin %50'sine kadar para cezası uygulanabilir.

AB'nin uyguladığı yaptırımlar kapsamında ise tüm AB üye devletleri, yaptırım kurallarının ihlallerinin sonuçlarının ne olacağına kendi iç hukukları kapsamında karar vermektedir. Rusya yaptırımlarından örnek vermek gerekirse 10.000 € ile 10.000.000 € değişen para cezaları ve hapis cezaları öngörülmektedir.

İlgili yaptırım otoriteleri tarafından uygulanan cezalara ek olarak, yaptırımlara uymamak; ticari ilişkilerde sözleşmelerin tek taraflı feshi, uluslararası finansmana erişim engelleri, iş kaybı ve itibar kaybı gibi sonuçlar da doğurmaktadır.

5. Liman Sektörü Özelinde Faydalı Kaynaklar

- OFAC'ın 2020'de maritime industry için yayınladığı guidance: [download \(treasury.gov\)](https://www.treasury.gov)
- The Swedish Club'ın yayınladığı bir guideline: [Guidance for Owners and Charterers on Sanctions Compliance Practice 1.pdf \(swedishclub.com\)](https://www.swedishclub.com)
- North Standard'ın sanctions guide
- Muteber P&I kuruluşları listesi: